

PARLEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE

SESSION ORDINAIRE 2017-2018

6 JUILLET 2018

PROPOSITION DE RÉSOLUTION

**visant à l'ouverture partielle
du domaine de Val Duchesse
comme nouvelle zone d'espace vert**

(déposée par M. Eric BOTT (F), Mme Kenza YACOUBI (F),
M. Ahmed EL KHANNOUSS (F) et
Mme Hannelore GOEMAN (N))

Développements

Résumé

L'auteur de la présente proposition de résolution propose l'ouverture partielle du domaine de Val Duchesse comme nouvelle zone d'espace vert au bénéfice des riverains et de l'ensemble des Bruxellois.

Contexte

Le domaine de Val Duchesse est un joyau architectural qui possède un riche passé historique. En effet, le domaine existe depuis le 13ème siècle. Le premier édifice qui fut construit en 1262 sur ce site était un prieuré dominicain fondé par Aleyde de Bourgogne après la mort de son mari, le duc de Brabant. A ce prieuré, ce sont ensuite ajoutés un château de l'époque de Louis XVI, l'Orangerie, le Pavillon d'entrée, le Chalet norvégien et la Chapelle Sainte-Anne.

C'est en 1903, à la suite de l'acquisition du domaine par Charles Dietrich, agent de change et vice-consul norvégien, que le parc et le château ont été transformés, restaurés et aménagés. Le Château fut d'abord restauré et agrandi, grâce au travail et aux conseils des architectes renommés, Edmond De Vigne et Albert Roosenboom. De son côté, le parc fut rafraîchi par l'architecte paysagiste Louis Breydel. Ainsi, le domaine de Val Duchesse devint l'une des plus belles résidences de campagne des environs de Bruxelles.

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK PARLEMENT

GEWONE ZITTING 2017-2018

6 JULI 2018

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**tot gedeeltelijke openstelling
van het domein van Hertoginnedal
als nieuw groengebied**

(ingediend door de heer Eric BOTT (F), mevrouw Kenza YACOUBI (F), de heer Ahmed EL KHANNOUSS (F) en mevrouw Hannelore GOEMAN (N))

Toelichting

Samenvatting

De indiener van dit voorstel van resolutie stelt voor om het domein van Hertoginnedal gedeeltelijk open te stellen als nieuw groengebied voor de buurtbewoners en voor alle Brusselaars.

Context

Het domein Hertoginnedal is een architecturale parel met een rijke geschiedenis. Het domein bestaat immers al sinds de 13de eeuw. Het eerste gebouw dat in 1262 op deze site werd opgetrokken was een dominicanenklooster, opgericht door Aleidis van Bourgondië na de dood van haar echtgenoot, de hertog van Brabant. Dat klooster werd vervolgens uitgebreid met een kasteel in de stijl van Lodewijk XVI, de oranjerie, het ingangspaviljoen, de Noorse chalet en de Sint-Annakapel.

Toen Charles Dietrich, wisselagent en vice-consul van Noorwegen, het domein kocht in 1903, werden het park en het kasteel verbouwd, gerestaureerd en ingericht. Het Kasteel werd eerst gerestaureerd en vergroot, dankzij het werk en de raadgevingen van de gerenommeerde architecten Edmond De Vigne en Albert Roosenboom. Het park werd opgefrist door landschapsarchitect Louis Breydel. Zo werd het domein van Hertoginnedal een van de mooiste residenties in de omgeving van Brussel.

En 1930, Charles Dietrich fit don du domaine de Val Duchesse à la Donation Royale. Depuis lors, le Château est utilisé comme une « maison d'hôte » en vue d'y loger des chefs d'Etat ou de Gouvernements étrangers et d'autres invités de marque. Ainsi, le Château et le prieuré sont réservés à l'organisation de conférences ou de réunions à l'initiative du Gouvernement, des Ministres, des Chefs des différents services publics ou des institutions européennes. C'est d'ailleurs dans ce contexte que le domaine apparaît comme un lieu marquant de la construction européenne. En effet, sous la présidence de Paul-Henri Spaak, à l'époque Ministre des Affaires étrangères de Belgique, le domaine de Val Duchesse fut l'écrin abritant les réunions qui produisirent les textes des Traités européens, signés le 25 mars 1957 à Rome, lesquels créèrent la Communauté Economique Européenne et Euratom.

Comme le souligne l'arrêté royal de 2001 entamant la procédure de classement du domaine de Val Duchesse¹, le site est doté d'un intérêt archéologique, historique et architectural remarquable. A l'instar des anciennes abbayes de Forest et de la Cambre ainsi que de l'ancien Prieuré Rouge Cloître, il convient de faire profiter les riverains et les Bruxellois de ce domaine historique. Par ailleurs, au-delà du Château et du prieuré, le domaine abrite un parc exceptionnel de vingt-cinq hectares baigné par les eaux de la Woluwe qui constitue un véritable espace vert dont pourraient bénéficier les citoyens bruxellois.

De fait, le développement et l'ouverture de nouveaux espaces verts participent pleinement aux ambitions et engagements du Gouvernement régional bruxellois en ce qu'ils améliorent la qualité de vie des Bruxellois, contribuent à renforcer l'image et l'attractivité de la Région et constituent des pièces maîtresses du maillage vert et bleu. A cet égard, le site de Val Duchesse idéalement installé au confluent d'un réseau de transports en commun qui permet une desserte intéressante pour les citoyens bruxellois, peut constituer une nouvelle zone d'espace vert et renforcer le caractère « vert » de notre Région. En outre, comme le suggère l'avis du 23 novembre 2017 de la Commission régionale de développement, il conviendrait de mettre davantage en valeur la notion de paysage urbain, mais aussi la valeur culturelle et mémorielle du patrimoine bruxellois².

In 1930 schonk Charles Dietrich het domein aan de Koninklijke Schenking. Sindsdien wordt het Kasteel gebruikt als « gastenverblijf » om er buitenlandse staats- of regeringsleiders of andere hoge gasten onder te brengen. Zo worden het Kasteel en de priorij voorbehouden voor de organisatie van conferenties of vergaderingen op initiatief van de regering, de ministers, de hoofden van de verschillende overheidsdiensten of de Europese instellingen. Het is overigens in die context dat het domein een belangrijke plaats wordt voor de ontstaansgeschiedenis van Europa. De zittingen in Hertoginnedal, onder het voorzitterschap van Paul-Henri Spaak, toenmalige minister van buitenlandse zaken van België, leverden de teksten van de Europese verdragen die op 25 maart 1957 in Rome ondertekend werden en waarbij de Europese Economische Gemeenschap en Euratom tot stand kwamen.

Zoals wordt benadrukt in het koninklijk besluit van 2001 houdende instelling van de procedure tot bescherming van het domein van Hertoginnedal¹, is de site van opmerkelijke archeologische, historische en architecturale waarde. Naar het voorbeeld van de voormalige abdijen van Vorst en Ter Kameren, alsook de voormalige priorij van het Rood Klooster, moeten de buurtbewoners en de Brusselaars kunnen genieten van dat historische domein. Bovendien bevat het domein, naast het kasteel en de priorij, een uitzonderlijk park van vijftwintig hectare, waardoorheen het water van de Woluwe stroomt en dat een echte groene ruimte vormt waarvan de Brusselse burgers zouden kunnen genieten.

De ontwikkeling en de openstelling van nieuwe groene ruimten dragen ten volle bij aan de ambities en beloften van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, aangezien zij de levenskwaliteit van de Brusselaars verbeteren, het imago en de aantrekkelijkheid van het Gewest helpen versterken en belangrijke schakels zijn voor de groene en blauwe netwerken. In dat opzicht kan de site van Hertoginnedal, die ideaal gelegen is op een plaats waar een openbaarvervoersnet samenkomt waardoor een interessante bediening voor de Brusselse burgers mogelijk is, een nieuw groengebied vormen en het « groene » karakter van ons Gewest versterken. Zoals bovendien in het advies van 23 november 2017 van de gewestelijke ontwikkelingscommissie wordt gesuggereerd, dient niet alleen het concept van stedelijk landschap, maar ook de culturele waarde en het collectief geheugen van het Brussels erfgoed meer te worden benadrukt².

1 http://doc.patrimoine.brussels/REGISTRE/AG/030_013.pdf.

2 Avis du 23 novembre 2017 de la Commission Régionale de développement, p. 122.

1 http://doc.patrimoine.brussels/REGISTRE/AG/030_013.pdf.

2 Advies van 23 november 2017 van de Gewestelijke Ontwikkelingscommissie, blz. 122.

Sans porter atteinte à la Donation royale, l'auteur de la présente proposition considère donc qu'une approche équilibrée peut être trouvée entre tous les acteurs concernés afin de permettre d'ouvrir de manière partielle, un certain nombre de jours par an, le domaine de Val Duchesse aux citoyens. L'ensemble des motifs évoqués ci-dessus amènent évidemment à prendre toutes les mesures et précautions nécessaires en vue de protéger et préserver l'ensemble de différents édifices ainsi que la faune et la flore présentes sur le domaine.

Zonder afbreuk te doen aan de Koninklijke Schenking, is de indiener van dit voorstel dus van mening dat een consensus kan worden gevonden tussen alle betrokken partijen om het domein van Hertoginnedal gedeeltelijk, een bepaald aantal dagen per jaar, open te stellen voor de burgers. Alle hierboven beschreven beweegredenen hebben uiteraard tot gevolg dat alle nodige maatregelen en voorzorgen dienen te worden genomen om alle verschillende gebouwen, alsook de fauna en de flora in het domein, te beschermen en te vrijwaren.

Eric BOTT (F)
Kenza YACOUBI (F)
Ahmed EL KHANNOUSS (F)
Hannelore GOEMAN (N)

PROPOSITION DE RÉSOLUTION

visant à l'ouverture partielle du domaine de Val Duchesse comme nouvelle zone d'espace vert

Le Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu la Déclaration de politique régionale bruxelloise par laquelle le Gouvernement s'engage à améliorer le maillage vert au bénéfice des Bruxellois, notamment au travers d'une promenade verte ;

Vu les objectifs du Plan régional de développement durable (PRDD) dont les ambitions consistent notamment à développer le maillage socio-récréatif en valorisant les espaces existants ;

Vu que le domaine de Val Duchesse est répertorié et cartographié en tant qu'élément du patrimoine vert régional ;

Vu l'avis de la Commission régionale de développement du 23 novembre 2017 suggérant de mettre davantage en valeur la notion de paysage urbain, mais aussi la valeur culturelle et mémorielle du patrimoine bruxellois et invitant le Gouvernement à examiner les demandes d'élargissement de ces périmètres ;

Vu que le savoir-faire de Bruxelles Environnement en matière de gestion d'espaces verts est de nature à rassurer pleinement quant à la préservation et à l'usage raisonnable du site, partiellement rendu public ;

Considérant l'intérêt patrimonial que représente le domaine de Val Duchesse, le parc, ses monuments classés et ses édifices remarquables ;

Considérant l'intérêt hautement historique du domaine de Val Duchesse, notamment dans le cadre de la construction européenne, et l'importance de faire connaître ce patrimoine aux citoyens bruxellois, belges et européens ;

Considérant l'intérêt pédagogique de faire découvrir le domaine de Val Duchesse aux jeunes générations ;

Considérant que le domaine participe au rayonnement patrimonial, culturel et touristique de la Région de Bruxelles-Capitale ;

Considérant que le domaine ressort de la Donation Royale, sous le contrôle du ministre des Finances ;

Considérant que le Parc de la Duden à Forest ressort de la Donation royale mais est librement accessible au public ;

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

tot gedeeltelijke openstelling van het domein van Hertoginnedal als nieuw groengebied

Het Brussels Hoofdstedelijk Parlement,

Gelet op de Brusselse gewestelijke beleidsverklaring waarin de regering zich ertoe verbindt om het groene netwerk voor de Brusselaars te verbeteren, met name via een groene wandeling ;

Gelet op de doelstellingen van het gewestelijk plan voor duurzame ontwikkeling (GPDO), waarin met name wordt geambieerd om een sociaal-recreatief netwerk te ontwikkelen door de bestaande ruimten te herwaarderen ;

Gelet op het feit dat het domein van Hertoginnedal is geïnventariseerd en in kaart gebracht als onderdeel van het gewestelijk groen erfgoed ;

Gelet op het advies van 23 november 2017 van de gewestelijke ontwikkelingscommissie, waarin wordt voorgesteld om niet alleen het concept van stedelijk landschap maar ook de culturele waarde en het collectief geheugen van het Brussels erfgoed meer te benadrukken en waarin de regering wordt opgeroepen om de verzoeken om uitbreiding van die perimeters te onderzoeken ;

Gelet op het feit dat Leefmilieu Brussel voldoende knowhow heeft op het gebied van beheer van groene ruimten om ten volle te zorgen voor het behoud en het doordachte gebruik van de gedeeltelijk publiek gemaakte site ;

Overwegende de patrimoniale waarde van het domein van Hertoginnedal, het park, de beschermden monumenten en de opmerkelijke gebouwen ;

Overwegende de grote historische waarde van het domein van Hertoginnedal, met name in het kader van de Europese ontstaansgeschiedenis, en het belang om dat erfgoed bekend te maken bij de Brusselse, Belgische en Europese burgers ;

Overwegende de pedagogische waarde om de jonge generaties het domein van Hertoginnedal te laten ontdekken ;

Overwegende dat het domein bijdraagt tot de patrimoniale, culturele en toeristische uitstraling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ;

Overwegende dat het domein deel uitmaakt van de Koninklijke Schenking, onder het toezicht van de minister van financiën ;

Overwegende dat het Dudenpark in Vorst deel uitmaakt van de Koninklijke Schenking, maar vrij toegankelijk is voor het publiek ;

Considérant l'affluence et le succès rencontrés par le Domaine de Val Duchesse lors des ouvertures exceptionnelles au public ;

Considérant le besoin d'espaces socio-récréatifs de qualité en Région de Bruxelles-Capitale ;

Considérant qu'il appartient à la Région de Bruxelles-Capitale d'entreprendre toutes les démarches en vue d'ouvrir partiellement le domaine de Val Duchesse, situé sur le territoire régional, au bénéfice de tous les citoyens ;

Demande au Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale :

- de transmettre au Gouvernement fédéral, et plus spécifiquement au Ministre des finances et à la Donation royale, la volonté du Parlement bruxellois d'ouvrir partiellement le domaine de Val Duchesse ;
- d'entamer, de concert avec les autorités fédérales, des négociations avec la Donation Royale en vue de concrétiser l'ouverture partielle du domaine de Val Duchesse dans le respect de la faune et de la flore et des édifices présents sur le site ;
- de créer un groupe de concertation réunissant les représentants de l'Etat fédéral, de la Région bruxelloise, de la Donation Royale et de la commune d'Auderghem en vue de permettre l'ouverture partielle au public du parc de Val Duchesse et son intégration dans le tissu urbain bruxellois.

Overwegende de toestroom van bezoekers en het succes van het domein van Hertoginnedal tijdens de uitzonderlijke openstellingen voor het publiek ;

Overwegende de nood aan kwaliteitsvolle sociaal-recreatieve ruimten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ;

Overwegende dat het aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest toekomt om alle stappen te nemen om het domein van Hertoginnedal, gelegen op gewestelijk grondgebied, gedeeltelijk open te stellen voor alle burgers ;

Verzoekt de Brusselse Hoofdstedelijke Regering :

- aan de federale regering, en meer bepaald aan de minister van financiën, en aan de Koninklijke Schenking, mee te delen dat het Brussels parlement het domein van Hertoginnedal gedeeltelijk wenst open te stellen ;
- in samenwerking met de federale overheid, onderhandelingen te starten met de Koninklijke Schenking om de gedeeltelijke openstelling van het domein van Hertoginnedal te concretiseren, met respect voor de fauna en flora en de gebouwen op de site ;
- een overleggroep op te richten die bestaat uit vertegenwoordigers van de federale overheid, het Brussels Gewest, de Koninklijke Schenking en de gemeente Oudergem, teneinde de gedeeltelijke openstelling van het park van Hertoginnedal voor het publiek en de integratie ervan in het Brusselse stadsweefsel mogelijk te maken.

Eric BOTT (F)
 Kenza YACOUBI (F)
 Ahmed EL KHANNOUSS (F)
 Hannelore GOEMAN (N)